10 ikoniske arter

på Rørbæk Hovedgårds arealer

Sortspætte *(Dryocopus martius)*
Antal ynglepar: 1 - Rødliste: LC - FREDET – EU's fuglebeskyttelsesdirektiv bilag 1

BEGRUNDELSE: Af de mange fugle, som findes i skoven, er sortspætten en af de allervigtigste. Den er en såkaldt nøgleart, som er defineret ved at være en art, der gør godt for mange andre end sig selv. Det gør den, fordi hannen i begyndelsen af yngletiden udhakker en lang række redehuller, som han lader hunnen vælge imellem. De tiloversblevne huller, hvilket er hovedparten, kan da benyttes af andre fugle, herunder natugle, grønspætte, huldue og ikke mindst stær, som i naturlige økosystemer er helt afhængig af spættehuller.

STATUS: Sortspætten indvandrede til Danmark i 1960'erne, men efter en periode med fremgang er bestanden nu stabil eller svagt vigende. I Nedergård Skov findes et enkelt ynglepar, som har været i området i mange år.

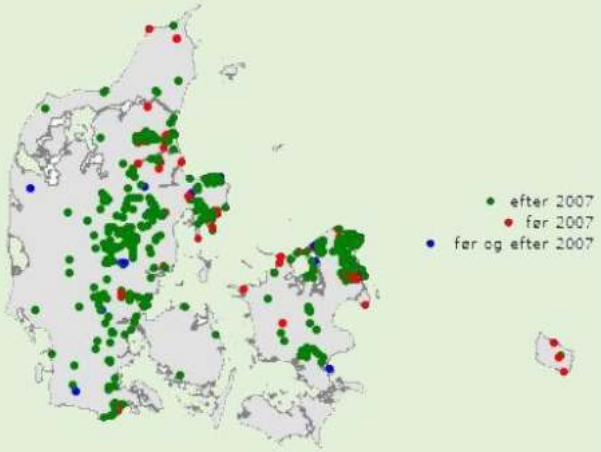

TILTAG: Lad enkeltstående gamle træer stå, både løv og nål. Sortspætten vil dermed medvirke til at skabe redemuligheder til bl.a. vendehals, stær, huldue etc.

Blåhatjordbi *(Andrena hattorfiana)*
Fåtallig

BEGRUNDELSE: Af de vilde danske biarter er blåhatjordbien en af de mest karismatiske. Med sin betydelige størrelse, rødlige bagkrop og lyserøde pollenhår er den ganske umiskendelig. Arten er helt afhængig af blåhat, og en bestand af blåhatjordbi kræver mindst 700 blomsterhoveder for at kunne overleve. Uden blåhat, ingen bier. Arten er en fremragende indikator for artsrigt, blomsterrigt græsland

STATUS: Blåhatjordbien er i tilbagegang i hele Europa, men af en mærkelig grund synes bestanden i Danmark at holde fast i de fleste områder. Den har en god bestand på Rørbæk Hovedgårds arealer, hvor blåhat er talrig, dvs. primært i vejkanterne langs Rørbækvej samt i Holtum Ådal.

TILTAG: Opretholdelse af blomstervenlig græsning eller evt. slåning (efterår eller maj), muligvis kalkning af vejkanter langs de sureste hedearealer.

Tormentiljordbi *(Andrena tarsata)*
Sjælden

BEGRUNDELSE: En af de mest truede biarter i Danmark er tormentiljordbieen, som ikke søger pollen på andre blomster end den gule tormentil. Arten har været i kraftig tilbagegang, fordi værtsplanten tormentil er forsvundet fra hovedparten af sine voksesteder. Bien lader til at kræve store forekomster af egentlige puder af tormentil, hvor der er så kort mellem de enkelte blomster, at den ikke spilder særlig meget tid med at flyve fra blomst til blomst.

STATUS: I Holtum Ådal findes en af landets få bestande af tormentiljordbi. Den er truffet over en strækning på en kilometer, hvor tormentil blomstrer meget tæt. Krondyrenes græsning og færdsel er konstant med til at sikre lysåbne forhold, men jordbien er dog truet af tilskygning fra omgivende skov.

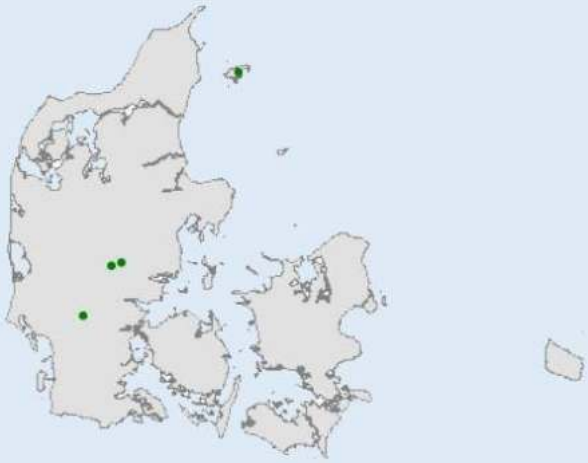

TILTAG: Opretholdelse af lysindfald i øvre ådal, ingen gødskning eller slåning af de naturlige kær og enge.

Brunlig perlemorsommerfugl *(Boloria selene)*
Lokalt almindelig – rødliste LC (ikke truet)

BEGRUNDELSE: En stor gruppe af dagsommerfugle har været i kraftig tilbagegang i Danmark i de seneste årtier. En af de arter, som har oplevet den største tilbagegang i udbredesesområde, er den brunlige perlemorsommerfugl. Den lægger primært æg på den lille engviol, som primært findes i lysåbne kær, hvor den er yderst følsom over for tilgroning.

STATUS: Brunlig perlemorsommerfugl har stadig en ganske stor bestand i Holtum Ådal, men også her er den truet af tilgroning og ikke mindst bortskygning. Krondyrenes græsning lader dog til at bekomme arten vel.

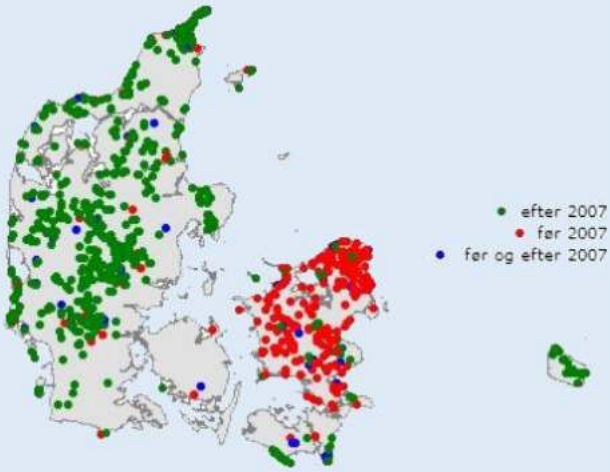

TILTAG: Brunlig perlemorsommerfugl vil have stor gavn af, at ådalen mod syd gøres "bredere" ved fældning af et par trærækker, så der kommer mere lys til kærene.

Foranderlig blåfugl *(Plebejus idas)*
Lokalt almindelig – rødliste NT (nær truet)

BEGRUNDELSE: Foranderlig blåfugl er en karakterart på lyngheder, hvor arten flyver fra midt i juni til midt i august. Den lægger æg på hedelyng og søger nektar på en række forskellige blomsterplanter. Den kan klare en del tilgroning, og ligeledes er den ikke sart ift. lyngplanternes alder, bare der er friske skud. Den er derfor en fremragende indikator for en dynamisk lynghede med kontinuerlig foryngelse.

STATUS: Foranderlig blåfugl er vidt udbredt, men dog ganske lokal i det midtjyske, og den er forsvundet fra mange lokaliteter. På Rørbæk Hovedgårds arealer er foranderlig blåfugl især udbredt på de små lyngarealer omkring Holtum Ådal, og på nærliggende Groest Hede findes en meget stor bestand.

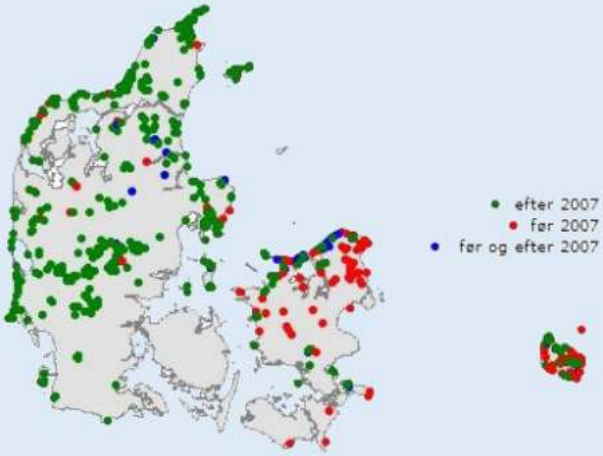

TILTAG: Arten tilgodeses af slid på hedearealerne og kan forventes at brede sig til renafdrifter og andre steder, hvor der skabes midlertidige eller permanente lysninger. Fortsatte forstyrrelser på de lysåbne arealer er derfor ønskelige.

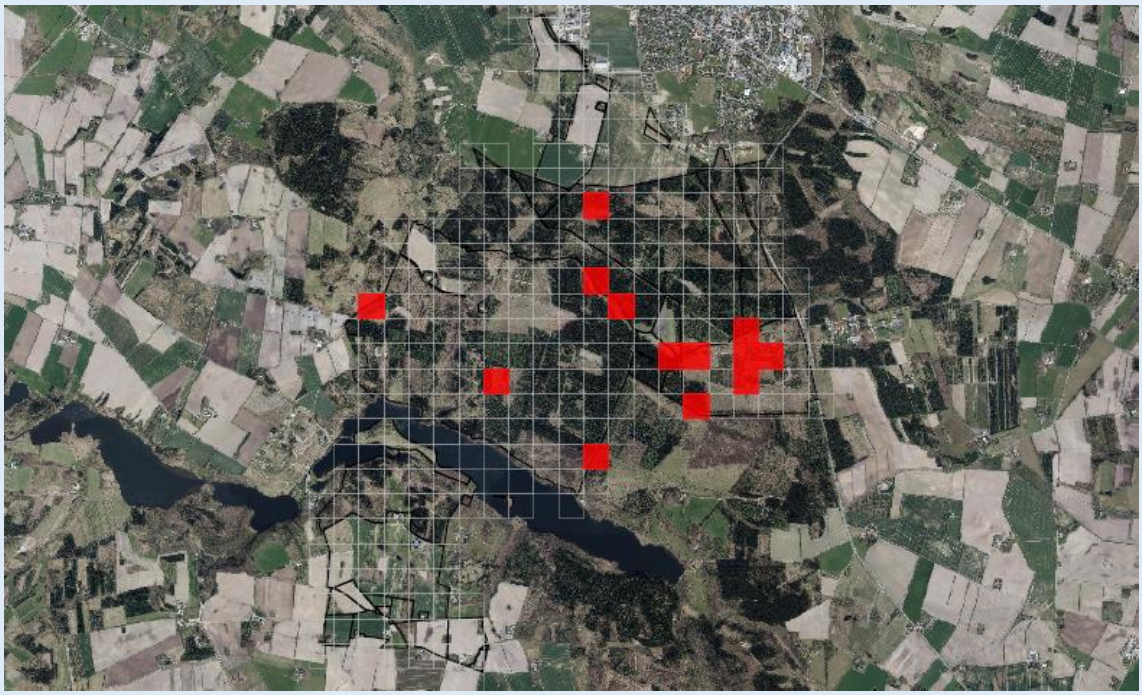

Isblåfugl (Polyommatus amandus)
Sjælden – rødliste NT (nær truet)

BEGRUNDELSE: Isblåfuglen er en af de arter, der har oplevet den allerstørste tilbagegang i Danmark – formentlig fordi dens levesteder (rigkær med larveplanten musevikke) over en bred kam gror til i høje urter, der skygger blomsterne bort. Arten lægger udelukkende æg på ærteblomsten musevikke, som især gror på jordbund, der ikke er alt for sur. Den voksne sommerfugl søger føde på en række forskellige blomster, herunder tidsler og musevikke.

STATUS: På Rørbæk Hovedgårds arealer trives arten i Holtum Ådal, hvor bestanden er lille, men stabil.

TILTAG: Den nuværende naturlige krondyrgræsning lader til at bekomme arten fint. Isblåfugl er en art, der er meget følsom over for overgræsning og for lav vegetation, og den forsvinder ofte, når der etableres hegn med sommergræssende kreaturer.

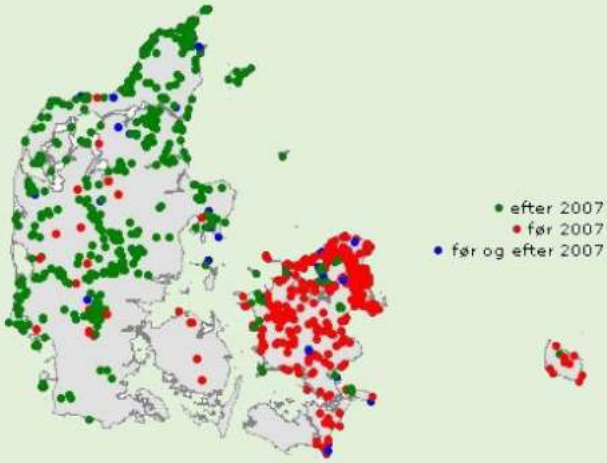

Markperlemorsommerfugl *(Argynnis aglaja)*
Sjælden – rødliste EN (truet)

BEGRUNDELSE: Denne karakteristiske art, som i gamle dage lød navnet almindelig perlemorsommerfugl, har i mange år været i tilbagegang i Danmark, idet dens levesteder – blomsterrige arealer med en rig forekomst af violer – er blevet stadigt sjældnere.

STATUS: I Midtjylland synes markperlemorsommerfugl gennem de seneste år at have været i en vis fremgang (røde jyske pletter er ikke angivet på kortet) og den træffes i dag tilfældigt på Rørbæk Hovedgårds arealer.

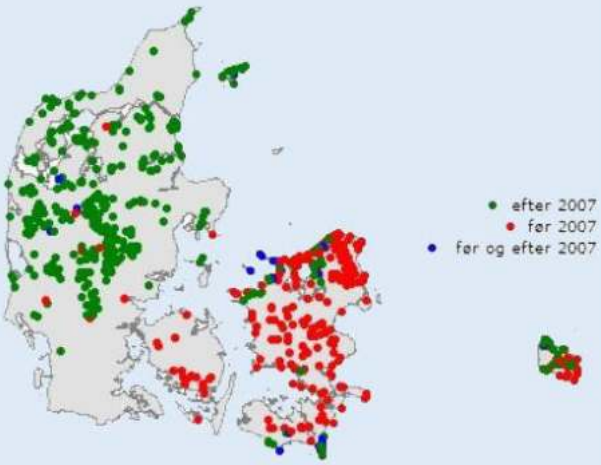

TILTAG: Markperlemorsommerfugl trives med let græsning, fx med geder, kvæg eller får – så længe græsningen sikrer en rigelig blomstring af lave urter. Arten vil utvivlsomt etablere sig på bankerne i Rørbæk Sø, hvis græsning fortsættes.

Moseperlemorsommerfugl *(Boloria aquilonaris)*
Meget sjælden – rødliste EN (truet)

BEGRUNDELSE: Eftersom højmoser og fattigkær med værtsplanten tranebær i vid udstrækning er forsvundet og drænet, er moseperlemorsommerfuglen en af de arter, som er gået kraftigst tilbage i Danmark. Landskabets såkaldte fragmentering – at moseområderne i dag er adskilt fra hinanden – bidrager ydermere til tilbagegangen, idet sommerfuglen ikke bare lige kan genindvandre, hvis den tilfældigvis uddør på en lokalitet.

STATUS: I Nedergård Skov har den stadig en lille bestand i Holtum Ådal opstrøms Rørbækvej, ligesom den forekommer i kæret nedstrøms arealet. Bestanden er generelt lille og sårbar.

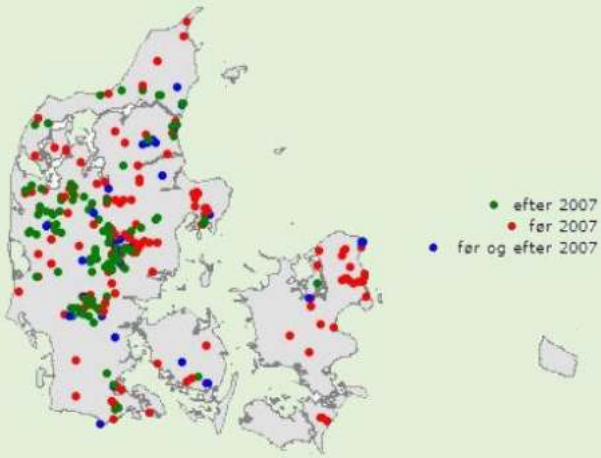

TILTAG: Eventuel pleje vil indebære lysåbning af de smalleste partier i ådalen, så der kommer mere sol ned til bunden af kærene. Ligeledes er det vigtigt at opretholde en naturligt høj grundsvandsstand i området.

Mariehøneedderkop *(Eresus sandaliatus)*
Sjælden – rødliste EN (truet)

BEGRUNDELSE: Mariehønedderkoppen er truet overalt i Europa, fordi dens levesteder gror til eller forstyrres for voldsomt. Den lever af store biller på varme soleksponerede levesteder. Spindene findes i jordoverfladen, og her ses ofte en mindre losseplads af ufordøjede billerester, som edderkoppen har efterladt.

STATUS: Mariehøneedderkop er et af de mest ikoniske dyr på Rørbæk Hovedgårds arealer, men er også her i tilbagegang; i løbet af de sidste 10 år er den således forsvundet fra rabatterne på en række soleksponerede skovstier. På de sydvendte skrænter ned mod Rørbæk Sø findes dog stadig en pæn bestand.

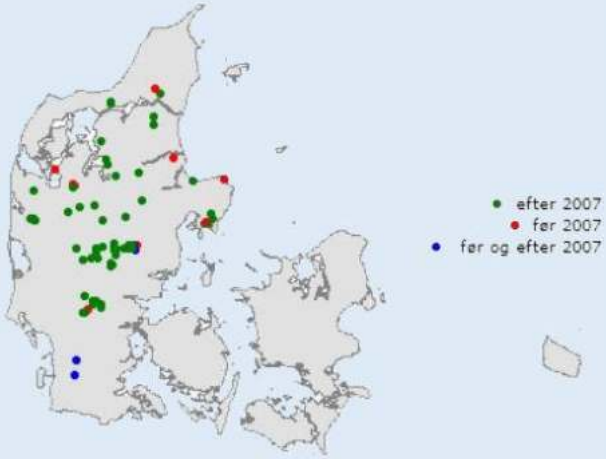

TILTAG: Arten er stærkt følsom over for forstyrrelser af jordbunden, ligesom den er meget sårbar over for tilgroning af levestederne. Manuel rydning af opvækst på lokaliteterne er derfor at foretrække.

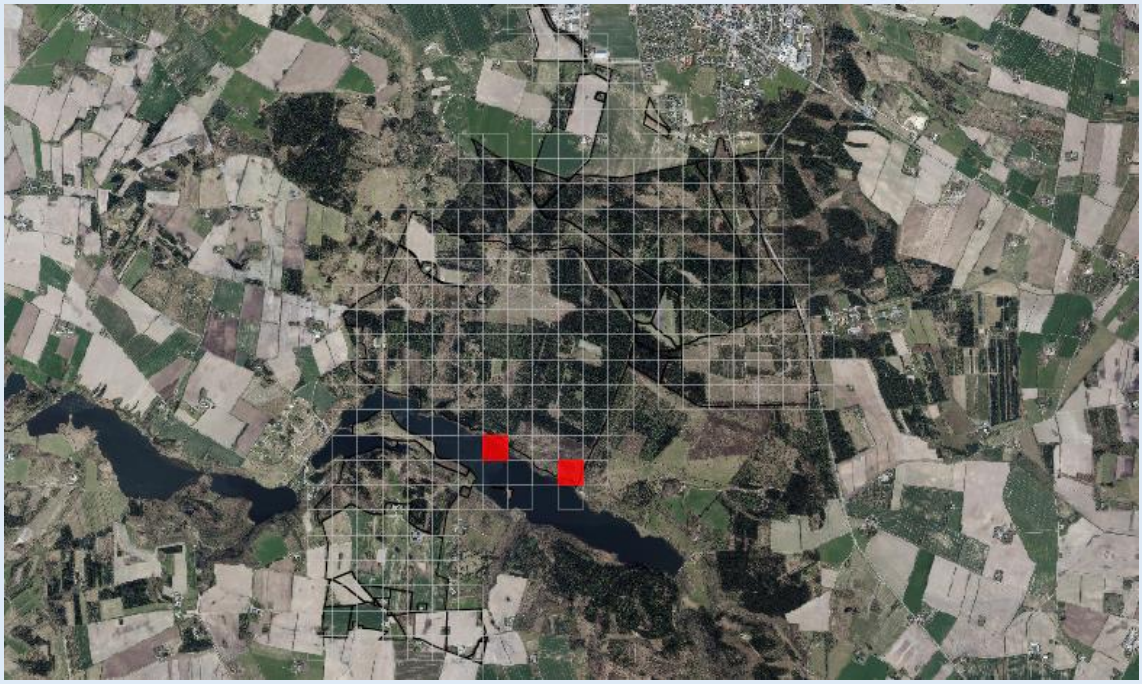

Almindelig lungelav *(Lobaria pulmonaria)*
Sjælden

BEGRUNDELSE: Som en af vore allerbedste indikatorer for gammel egeskov og ren luft er lungelav gået umådeligt meget tilbage i Danmark og har nu kun en snes levesteder tilbage. Den er knyttet til gamle træer, hvor den i løbet af årene kan få en meget stor udbredelse på de enkelte stammer.

STATUS: På Rørbæk Hovedgårds arealer findes lungelav på enkelte træer i Rørbæk Skov og også på Kælderbanke.

TILTAG: Arten er helt afhængig af gamle træer, og derfor er det af stor betydning, at de gamle træer i skoven får lov til at blive endnu ældre.

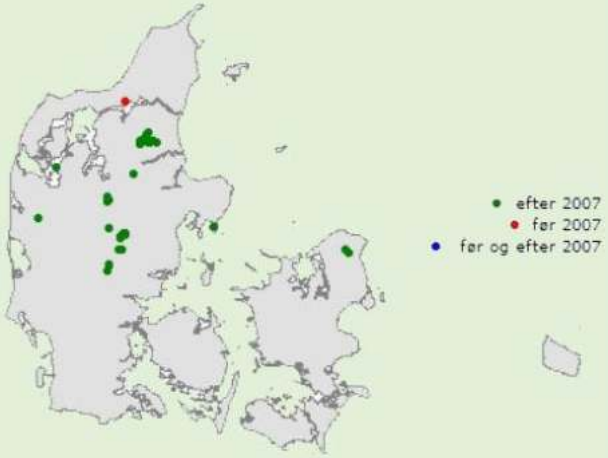

*